

Abatement

Reduction in the degree or intensity of emissions or other pollutants.

Absorption

Chemical or physical take-up of molecules into the bulk of a solid or liquid, forming either a solution or compound.

Acid gas

Any gas mixture that turns to an acid when dissolved in water (normally refers to H₂S + CO₂ from sour gas).

Adsorption

The uptake of molecules on the surface of a solid or a liquid.

Anthracite

Coal with the highest carbon content and therefore the highest rank.

Anticline

Folded geological strata that is convex upwards.

Aquifer

Geological structure containing water and with significant permeability to allow flow; it is bound by seals.

Basalt

A type of basic igneous rock which is typically erupted from a volcano.

Biomass

Matter derived recently from the biosphere.

Biomass-based CCS

Carbon capture and storage in which the feedstock is Biomass.

Bituminous coal

An intermediate rank of coal falling between the extremes of peat and anthracite (closer to anthracite).

Cap rock

Rock of very low permeability, which acts in sedimentary succession as an upper seal to prevent fluid upward migration.

Capture efficiency

The fraction of CO₂ separated from the gas stream of a source.

Carbon credit

A convertible and transferable instrument that allows an organization to benefit financially from an emission reduction.

Carbon trading

A market-based approach that allows those with excess emissions to trade that excess for reduced emissions elsewhere.

Carbonate

Natural minerals composed of various anions bonded to a CO₃²⁻ cation (e.g. calcite, dolomite, siderite, limestone).

Carbonate neutralization

A method for storing carbon in the ocean based upon the reaction of CO₂ with a mineral carbonate such as limestone to produce bicarbonate anions and soluble cations.

Casing

A pipe which is inserted to stabilize the borehole after it is drilled.

CBM (Coal bed methane)

CCS (CO₂ capture and storage)

CDM (Clean development mechanism) A Kyoto Protocol mechanism to assist non-Annex 1 countries to contribute to the objectives of the Protocol and help Annex I countries to meet their commitments.

Certification

In the context of carbon trading, certifying that a project achieves a quantified reduction in emissions over a given period.

Chemical looping combustion

A process in which combustion of a hydrocarbon fuel is split into separate oxidation and reduction reactions by using a metal oxide as an oxygen carrier between the two reactors.

Class “x” well

A regulatory classification for wells used for the injection of fluids into the ground.

Coal seam

A bed of coal that is thick enough to be mined.

CO₂-avoided

The difference between CO₂ captured, transmitted and/or stored, and the amount of CO₂ generated by a system without capture, net of the emissions not captured by a system with CO₂ capture.

CO₂ capture

CO₂ capture is used to minimize CO₂ emissions from oil and gas and chemical industries, and power plants. Only a fraction of the CO₂ in the flue gas stream is captured.

CO₂-equivalent

A measure used to compare emissions of different greenhouse gases based on their global warming potential.

Co-firing

The simultaneous use of more than one fuel in a power plant or industrial process.

CO₂ fixation

The immobilization of CO₂ by its reaction with another material to produce a stable compound

CO₂ sequestration

Separation of the CO₂ from industrial emissions flow by chemical reaction.

CO₂ sink

Natural uptake of CO₂ from the atmosphere, typically in soils, forests or the oceans.

CO₂ source

Any process, activity or mechanism that releases a greenhouse gas, an aerosol, or a precursor thereof into the atmosphere.

CO₂ storage

In order to avoid CO₂ reaching in the atmosphere the captured CO₂ need to be stored securely for hundreds or even thousands of years. Major reservoirs, suitable for storage, have been identified under the earth's surface and in the oceans. Ocean storage is less likely to be promoted as a mitigation option. Underground storage of CO₂ in geological formations has taken place for many years as a consequence of injecting CO₂ into oil fields to enhance recovery. There are a number of potential geological formations that can be used to store captured CO₂, as: depleted and disused oil and gas fields; deep saline aquifers and deep unminable coal seams

Completion of a well

Cementing and perforating of well casing to connect the reservoir.

Continental shelf

The extension of the continental mass beneath the ocean.

D, Darcy

A non-SI unit of permeability, abbreviated D, and approximately = 1µm.

Deep saline aquifer

A deep underground rock formation composed of permeable materials and containing highly saline fluids.

Deep sea

The sea below 1000m depth.

Default emissions factor

An approximate emission factor that may be used in the absence of precise or measured values of an Emissions Factor.

Demonstration phase

Demonstration phase means that the technology is implemented in a pilot project or on a small scale, but not yet economically feasible at full scale.

Dense fluid

(kibocsátás) mérséklés

A CO₂, vagy más egyéb szennyezőanyag kibocsátási fokának, vagy intenzitásának csökkentése

Abszorpció

Molekulák szilárd, vagy folyadék általi kémiai, vagy fizikai felvétele, amely során vagy oldat, vagy elegy alakul ki

Savgáz

Bármely olyan gázkeverék, amely vízben oldódva savat képez (általában H₂S+CO₂ kénhidrogén tartalmú földgázból)

Adszorpció

Molekulák megkötődése szilárd anyag, vagy folyadék felületén

Antracit

Legnagyobb szén-tartalmú szén fajta, ennek értelmében a legmagasabb széntülségí fokkal rendelkezik

Antiklinális

Felfelé konvex, gyűrt geológiai szerkezet

Aquifer

Vízet tartalmazó geológiai szerkezet, jelentős permeabilitással; záró rétegek határolják

Bazalt

Bázisos vulkáni kőzet

Biomassza

A jelenlegi bioszférából (élővilágból) származó anyag

Biomassza alapú széndioxid-leválasztás és föld alatti tárolás

Olyan széndioxid-leválasztás és föld alatti tárolás, amelyben a tüzelőanyag biomassza

Bitumenes szén

Közepes fokú széntülséggel rendelkező szén az antracit és a tőzeg között (széntülségi fokban az antracithoz közelebb áll)

Fedő kőzet

Nagyon kis átteresztőképességű (permeabilitású) kőzet, amely egy üledékes rétegsorban felső lezárásként megakadályozza a fluidumok felfelé történő áramlását

Leválasztási hatékonyság

A kibocsátott gázáramból leválasztott és a gázáramban megmaradt széndioxid aránya

Szén jóváírás

Egy olyan átváltható, illetve átruházható eszköz, amely lehetővé teszi egy intézmény számára, hogy a kibocsátással (illetve annak mérséklésével) kapcsolatban anyagi haszonra teheszen szert

Szén-kereskedelem

Olyan piaci-alapú megközelítés, amely lehetővé teszi a kibocsátás-többlettel rendelkező cégek számára, hogy többletükre kibocsátási "engedélyt" vásároljanak

Karbonát

Természetes ásványok amelyekben a kationok CO₂ ionokhoz kötődnek (pl. kalcit, dolomit, sziderit)

Karbonátos semlegesítés

Az óceánokban történő tárolás esetén a besajított CO₂ reakcióba lép a jelen lévő karbonátokkal. E reakció során bikarbonát ionok és oldható kationok jönnek létre.

Bélelőcső

Olyan cső, amely stabilizálja a fúrólyukat a fűrészt követően

Szénhez kötött metán

Szén-dioxid leválasztás és föld alatti tárolás

A Tiszta Fejlesztési Mechanizmus a Kyotói Jegyzőkönyv egy olyan eszköze, amely a segíti a Jegyzőkönyv I. mellékletében nem szereplő országokat abban, hogy hozzájáruljanak a Jegyzőkönyvben foglalt célok megvalósításához, az I. mellékletben szereplő országoknak pedig kibocsátási célértékeik elérését könnyíti meg.

Hitelesítés

Szén-dioxid kereskedelmi vonatkozásban a projekt következtében, egy adott időszakra létrejövő kibocsátás-csökkentés hitelesítését jelenti

Kémiai körfolyamathoz kötődő égetés

Olyan égetési eljárás, ahol a szénhidrogén fűtőanyagot széntülszárjak oxidációs és redukációs reakciókra egy fém-oxid segítségével, amely az oxigén-hordozó szerepét tölti be a folyamatban

“X”-osztályú kutak

A szabályozási csoportosítás azokra a kutakra, amelyeken keresztül fluidumokat sajtolnak a felszín alá

Műrevaló szén réteg

Olyan szénréteg, amely már elegendően vastag ahhoz, hogy bányászni lehessen

Kiküszöbölt CO₂

A leválasztott, elszállított, tárolt, illetve a leválasztás nélküli rendszer által kibocsátott CO₂ mennyisége közti különbség.

CO₂ leválasztás

Olyan folyamat, amelynek célja a CO₂ kibocsátás minimalizálása közalj-földgáz valamint vegyi üzemekből, továbbá erőművekből. A fűtőgázban lévő CO₂-nak csak egy része kerül leválasztásra.

CO₂-egyenérték

Egy olyan érték, amely a különböző üvegházgázok kibocsátásának összehasonlíthatóságát teszi lehetővé. Minden egyes gáznak a globális felmelegedést elősegítő potenciálja alapján határozzák meg.

Együtt égetés

Több típusú fűtőanyag együttes használata egy erőműben, vagy ipari folyamatnál.

CO₂ fixáció

A CO₂ immobilizálása egy olyan anyaggal történő reakció segítségével, amely során egy stabil vegyület alakul ki.

CO₂ kivonás

A CO₂ elkülönítése az ipari kibocsátástól kémiai reakció segítségével

CO₂ nyelő

Természetes CO₂ felvevők, amelyek kivonják a szén-dioxidot a légkörből (pl. talajok, erdők, óceánok)

CO₂ forrás

Bármilyen olyan tevékenység, vagy folyamat, amely üvegházgázt, vagy aeroszolt juttat a légkörbe.

CO₂ tárolás

Annak érdekében, hogy megakadályozzuk a CO₂ légkörbe kerülését, a leválasztott szén-dioxidot biztonságosan el kell helyezni több száz, vagy akár ezer évekre is. Nagymértű, a feladatra alkalmasnak tűnő tárolókat azonosítottak a felszín alatt, illetve az óceánokban is. Az óceánban történő tárolás vélhetően nem fog megvalósulni a gyakorlatban. A felszín alatti CO₂ tárolás, illetve a CO₂ felszín alá történő besajtolása, azonban már évtizedek óta biztonságosan folyik a szénhidrogén többletkihozattal kapcsolatban. Jó néhány olyan földtani objektum létezik, amely alkalmas lehet CO₂ tárolására: pl. letermelt kőolaj és földgáztelepek, melyen fekvő sósvizes aquiferek, és bányászatra alkalmatlan szénrétegek.

Kütbefejezés

A kút cementálása, és a bélelőcső perforálása a rezervárhoz történő kapcsolódás céljából

Kontinentális shelf terület

A kontinentális kőzetek óceánok alá benyúló része

D, Darcy

A permeabilitás (áteresztőképesség) nem SI mértékegysége; rövidítése D, értéke nagyjából 1 µm

Mélyen fekvő sósvizes aquifer

Egy olyan, melyen a felszín alatt lévő kőzet összlet, amely áteresztő anyagokból áll és pórussat sós víz tölti ki

Mélytenger

1000 m-nél nagyobb mélységű tenger

Alapértelmezett kibocsátási faktor

A kibocsátási faktor megközelítő értéke, amelyet akkor használhatunk, ha nincsenek pontos adataink a valódi kibocsátási faktorról

Demonstrációs fázis

A demonstrációs fázis során az adott technológiát egy üzemi kísérletben, vagy kísérleti projektben alkalmazzák, de a fejlesztésnek ebben a fázisában a nagyüzemi alkalmazás gazdaságilag nem ésszerű

Sűrű fluidum

A gas compressed to a density approaching that of the liquid.

Depleted field

A hydrocarbon field, in which after production no more economic reserves.

Diagenesis

Processes that cause transformation of deposits into sediments at shallowoq depth under low temperatures and pressures.

Discordant sequence

Rock sequence that is markedly different from strata above or below.

Dolomite

A magnesium-rich carbonate sedimentary rock (CaMgCO₃).

Drill cuttings

Rock chips produced by chipping and crushing action of the drill bit on the bottom of the well.

Drive

Fluid flow created in formations by pressure differences arising from borehole operations.

Dry ice

Solid carbon dioxide.

ECBMR (Enhanced coal bed methane recovery)

The use of CO2 to enhance the recovery of the methane present in unminable coal beds through the preferential adsorption of CO2 on coal.

EGR (Enhanced gas recovery)

The recovery of gas additional to that produced naturally by fluid injection or other means.

Emission factor

A normalized measure of GHG emissions in terms of activity, e.g., tones of GHG emitted per tone of fuel consumed.

Emissions credit

A commodity giving its holder the right to emit a certain quantity of GHG.

Emissions trading

A trading scheme that allows permits for the release of a specified number of pollutant tones to be sold and bought.

Entrained flow

Flow in which a solid or liquid, in the form of fine particles, is transported in diluted form by high velocity gas.

Entrainment gas

The gas employed in entrained flow.

EOR (Enhanced oil recovery)

The recovery of oil additional to that produced naturally by fluid injection or other means.

Exothermic

Concerning a chemical reaction that releases heat, such as combustion.

Ex-situ mineralization

A process where minerals are mined, transferred to an industrial facility, reacted with carbon dioxide and processed.

Fault

In geology: a natural break in the rocks with one side moving relative to the other side

Fault reactivation

The tendency for a fault to become active, i.e. occur new displacement.

FBC

(Fluidized bed combustion)

FGD

(Flue gas desulphurization).

Fischer-Tropsch

Transform process a gas mixture of CO and H₂ into liquid hydrocarbons and water.

Flue gas

Gases produced by combustion of a fuel that are normally emitted to the atmosphere.

Folding

In geology: the bending of rock strata from the plane in which they were formed.

Formation

Layer of rocks of considerable extent with distinctive characteristics that allow geologists to map, describe, and name it.

Formation water

Water that occurs naturally within the pores of rock formations.

Fracture

Any break in rock along which no significant movement has occurred.

Fugitive emission

Any releases of gases or vapors from anthropogenic activities such as the processing or transportation of gas or petroleum.

Gasification

Process by which a carbon-containing solid fuel is transformed by reaction with air or oxygen and steam into a carbon- and hydrogen-containing gaseous fuel.

Geochemical trapping

Retention of injected CO₂ by geochemical reactions.

Geological setting

The geological environment of various locations.

Geological structure

Geological feature produced by the deformation of the Earth's crust, such as a fold or a fault; a feature within a rock such as a fracture; or, more generally, the spatial arrangement of rocks.

Geological time

The time over which geological processes have taken place.

Geological Sequestration of CO2

Safety geological accumulation of CO2 emissions for long term.

Geosphere

The earth: its rocks and minerals, and its waters.

Geothermal

Heat flowing from deep in the earth.

GHG (Greenhouse gases)

They include: carbon dioxide (CO₂), methane (CH₄), nitrous oxide (N₂O), hydrofluorocarbons (HFCs), perfluorocarbons (PFCs), and sulphur hexafluoride (SF₆).

Hazardous and non-hazardous waste

Potentially harmful and non-harmful substances that have been released or discarded into the environment.

Hazardous waste directive

European directive in force to regulate definitions of waste classes and to regulate the handling of the waste classes.

HHV (Higher heating value)

The energy released from the combustion of a fuel that includes the latent heat of water.

Hydrate

A mineral with bonded water in the crystal. A hydrate is a solid crystalline compound similar to ice ore snow. Compound formed by the reaction of water and CO₂, CH₄ or similar gases.

Hydrodynamic trap

A geological structure in which fluids are retained by low levels of porosity in the surrounding rocks.

Hydrogeology

Egy gáz úgy összasajtolva, hogy sűrűsége (és egyéb tulajdonságai is) folyadékra emlékeztet.

Letermelt mező

A termelést követően gazdaságosan kitermelhető szénhidrogén készletekkel már nem rendelkező mező

Diagenesis

Olyan folyamatok összessége, amelyben a lerakódott "hordalékból" üledékek, illetve üledékes kőzetek alakulnak k. Mindez kis nyomáson, kis mélységben és alacsony hőmérsékleten következnek be.

Diszkordáns üledéksor (üledék szekvencia)

Olyan közet sorozat, amely markánsan elkülönül alatta és felette lévő közetrtegektől

Dolomit

Magnézium-gazdag karbonátos üledékes kőzet (CaMg[CO3]2)

Fűrási törmelék

Apró kőzetdarabok, amelyek a kút aljában lévő fűrófej előrehaladása során a fűrófej törő, morzsoló hatására jönnek létre

Kihajtás (kihajtó erő)

A közet összetben kialakuló nyomáskülönbség, amely a fűrólyukban elvégzett tevékenység következtében jön létre.

Szárazjég

Szilárd fázisú szén-dioxid

Szénhez kötött metán többletkihozatal

Szén-dioxid besajtolásával a szénhez kötött metán kitermelése bányászatra alkalmatlan szénrétegekben, a CO2 szelektív adszorpciójának segítségével

Földgáz többletkihozatal

A természetes energiával termelt földgáz mennyiségén túlmenően, fluidum besajtolással, vagy egyéb módon történő földgáz-kihozatal

Emissziós (kibocsátási) faktor

Az üvegház hatású gázok (ÜHG) kibocsátásának normalizált mérőszáma az aktivitás függvényében, azaz tonna ÜHG/tonna felhasznált tüzelőanyag

Kibocsátási kredit

Árualak, amely tulajdonosát feljogosítja bizonyos mennyiségű ÜHG kibocsátására

Emissző kereskedelem

Olyan kereskedelmi rendszer, amely lehetővé teszi meghatározott mennyiségű szennyezőanyag/szennyezés kibocsátási jogának eladását, illetve megvásárlását.

Áthordásos áramlás

Olyan áramlás, amelyben a szilárd anyagok, vagy folyadékok apró részecskék formájában szállítódnak egy nagysebességgel áramló gázban

Áthordó gáz

Az áthordásos áramlásnál felhasznált gáz

EOR

Kőolaj többletkihozatal, amely a természetes energián és vízbesajtoláson túlmenően valósul meg

Exoterm

Olyan kémiai reakció, amely hőt termel, ilyen például a tüzelőanyag elégetése

Ex-situ mineralizáció

Egy olyan folyamat, amely során kibányászott ásványokat elszállítják az ipari egységhez, itt reagáltatják szén-dioxiddal, majd feldolgozzák a terméket

Vető

Geológiai értelemben egy természetes törés, amelynek két oldalán lévő kőzetek egymáshoz képest elmozdulnak

Vető reaktiválódás

Egy olyan folyamat, amely során egy kialakult vetődés mentén újból mozgás megy végbe

FBC

fluidágas égetés

FGD

Füstgáz kénmentesítés

Fischer-Tropsch

Transformo folyamat, amely során a CO és H2 gázelegyből cseppfolyós szénhidrogént és vizet hoznak létre

Füstgáz

Tüzelőanyag elégetése során létrejövő gázelegy, amelyet általában a légkörbe bocsátanak

Gyűrődés

A geológiában a kőzetek eredeti rétegzettségének meghajlása

Formáció

Egy olyan közetegység, amely meghatározott kiterjedéssel és közzetani tulajdonságokkal rendelkezik. Ennek következtében térképezhető, leírható és megnevezhető.

Formáció víz

A közetformációk pórusaiban természetesen jelen lévő víz

Törés

Bármely olyan törés a kőzetekben, amely mentén nem történt jelentős mozgás

Gázelszökéses kibocsátás

Gáz vagy gőz emberi tevékenységhez köthető kibocsátása, amely ezen anyagok feldolgozása, vagy szállítása során következik be

Elgázosítás

Széntartalmú szilárd fűtőanyag hidrogén és széntartalmú gázállagú fűtőanyaggá alakítása levegő, vagy oxigén, illetve vízgőz segítségével

Geokémiai csapdázódás

A besajtott CO2 visszatartása geokémiai reakciók segítségével

Földtani körülmények

Területek földtani környezete

Földtani szerkezet

A földtani tulajdonságok összesség egy adott területre vonatkozóan, amelyet a deformáció, üledékképződés, stb. alakít ki

Geológiai idő

Az az idő, amely a geológiai folyamatok lefolyásához szükséges

CO2 földtani elhelyezése

A kibocsátott CO2 hosszú távú, biztonságos elhelyezése földtani formációkban

Geoszféra

Kőzetek és ásványaik, valamint a vizek

Geotermális

A föld mélyéből származó hő

ÜHG (Üvegház hatású gázok)

Szén-dioxid (CO2), nitrogén-dioxid (NO2), hidrofluorokarbon vegyületek (HFC), perfluorokarbon vegyületek (PFC), kén-hexafluor

Veszélyes és veszélytelen hulladékok

Potenciálisan veszélyes és veszélytelen hulladékok, amelyeket kibocsátunk a környezetünkbe

"Veszélyes hulladék irányelv"

Jelenleg érvényben lévő európai irányelv, amely szabályozza a hulladékok minősítésének és kezelésének rendjét

HHV

Fűtőanyag elégetéséből származó hő, amely a víz lábens hőjét is tartalmazza

Hidrárt

Olyan ásvány, amelynek kristályszerkezetében víz van. A hidrátok szilárd fázisúak. Ilyen típusú ásványok jöhetnek létre CO2 és víz illetve CH4 és víz reakciójából

Hidrodinamikus csapdázódás

Egy olyan geológiai szerkezet, amely a környező kőzetek kis porozitása következtében visszatartja a fluidumokat.

Hidrogeológia

The science of water in the subsurface, on the surface, and in the atmosphere. An older definition limits the science to subsurface waters.

IEA GHG
International Energy Agency – Greenhouse Gas R&D Program

IGCC (Integrated gasification combined cycle)
Power generation in which hydrocarbons or coal are gasified and the gas is used as a fuel to drive both a gas and a steam turbine.

Igneous rocks
Rock formed when molten rock (magma) has cooled and solidified (crystallized).

Immature sedimentary basin
In which the processes leading to oil or gas formation have started, but are incomplete.

Injection
Process of using pressure to force fluids or gases down in wells.

Injection well
Well in which fluids are injected rather than produced.

In-situ mineralization
A process where minerals are not mined: carbon dioxide is injected in the silicate formation where it reacts with the minerals, forming carbonates and silica.

IPCC
(Intergovernmental Panel on Climate Change)

JI (Joint Implementation)
Under the Kyoto Protocol, it allows a Party with a GHG emission target to receive credits from other Annex I Parties.

Kyoto Protocol
Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change - was adopted at Kyoto on 11 December 1997.

Leakage
In respect of carbon storage: the escape of injected fluid from storage. In respect of carbon trading: the change of anthropogenic emissions by sources or removals by sinks which occurs outside the project boundary.

Lignite/sub-bituminous coal
Young coal of low rank with a relatively high hydrogen and oxygen content.

Limestone
A sedimentary rock made mostly of the mineral calcite (calcium carbonate), usually formed from shells of dead organisms.

LNG
(Liquefied natural gas)

Lithofacies
A lateral subdivision of a rock layer or stratigraphic unit that is distinguished from the rest of the rock layer by its composition.

Lithology
Science for the nature and composition of rocks.

Lithosphere
The outer layer of the Earth made of solid rock, which includes the crust and uppermost mantle up to 100 km thick.

Log
A record of rock and fluid properties with depth in a well.

Maturation
The geological process of changing with time. For example, the alteration of peat into lignite, then into sub-bituminous and bituminous coal, and then into anthracite.

Mature sedimentary basin
In which the processes leading to oil or gas formation have started and produced hydrocarbon reserves.

Membrane
A sheet or block of material that selectively separates the components of a fluid mixture.

Metamorphic rock
A rocks that have been altered by heat and/or pressure.

Microseismicity
Small-scale seismic tremors.

Migration
The vertical and horizontal movement of fluids through the subsurface (in reservoir rocks).

Mitigation
Process of reducing the impact of any failure.

Monitoring
Process of measuring the quantity of carbon dioxide stored and its location.

Mudstone
A very fine-grained sedimentary rock formed from mud.

MWh
Megawatt-hour

National Greenhouse Gas Inventory
An inventory of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases prepared by Parties to the UNFCCC.

Natural Reservoir
Subsurface body of rock with sufficient porosity and permeability to store and transmit fluids.

Natural underground trap
Geological structure in which fluids are retained by natural processes.

NGCC
(Natural gas combined cycle) Natural-gas-fired power plant with gas and steam turbines.

Observation well
Drilled well for observation of subsurface conditions.

Outcrop
Area in which a particular geological stratum crops on the earth's surface.

Overpressure
Pressure created in a reservoir that exceeds the pressure inherent at the reservoir's depth.

Oxidation
The loss of one or more electrons by an atom, molecule, or ion.

Oxyfuel combustion
Combustion of a fuel with pure oxygen or a mixture of oxygen, water and carbon dioxide.

Packer
Device for sealing off a section or part of a borehole.

Partial oxidation
The oxidation of a carbon-containing fuel under conditions that produce a large fraction of CO and hydrogen.

Permeability
Ability to flow or transmit fluids through a porous solid such as rock.

Point source
An emission source that is confined to a single small location

Pore space
Space between rock grains that can contain fluids.

Porosity
Measure for the amount of pore space in the rocks.

Post-combustion capture
The capture of carbon dioxide after combustion.

Pre-combustion capture

A felszín alatti, felszíni és légkörbeli víz viselkedésével foglalkozó tudomány.

IEA GHG
Nemzetközi Energiaügynökség Üvegházgáz K+F Program

IGCC
Energia-előállítási mód, amelyben a szénhidrogént, vagy szént elgázosítják, és a létrejövő gáz hajtja mind a gáz, mind pedig a gőzturbinákat

Magmás kőzetek
Olyan kőzetek, amelyek olvad kőzetek kihülésével és kristályosodásával keletkeztek

Éretlen üledékes medence
Olyan medence, amelyben már beindult a köolaj és gázképződés folyamata, de még nem fejeződött be

Besajtolás
Nagy nyomás segítségével fluidumok, vagy gázok kutakon történő lesajtolása

Besajtoló kút
Olyan kutak, amelyeken a termelés helyett fluidumok/gázok lesajtolása történik

In-situ mineralizáció
Ebben az eljárásban az ásványokat nem bányásszák ki, hanem a szén-dioxidot közvetlenül a szilikátos kőzetbe vezetik. A besajtoló gáz reakcióba lép az ásványokkal és karbonátokat, valamint szilícium-dioxidot hoz létre.

IPCC
Nemzetközi Klímaváltozási Tanács

JI
Együttes végrehajtás. A Kiotói Jegyzőkönyv lehetővé teszi, hogy az I. mellékletben szereplő országok kibocsátói egymástól kibocsátási kvótát kapjanak

Kyotói Jegyzőkönyv
Az ENSZ Klímaváltozási Keretprogram Jegyzőkönyve - 1997. december 11-én fogadták el

Szivárgás

A tárolás szempontjából: besajtoló fluidum elszökése a tároló formációból. Kvótakereskedelem szempontjából: Az érintett projekt

Lignit/ szub ziros kőszén
Alacsony széntülszíni fokú fiatal szén magas hidrogén és oxigéntartalommal

Mészkö
Dominánsan kalcitból (kalcium-karbonát) álló üledékes kőzet, amely általában elpusztult szervezetek mészhézából alakul ki.

LNG
Cseppfolyós földgáz

Litofacies
Kőzetréteg, vagy rétegtani egység elkülönítése, amely a többi kőzetrétegtől, pl. összetétele alapján, elkülönül

Litológia
A kőzetek jellemzője, illetve összetétele

Litoszféra
A Föld külső burka, amely szilárd kőzetekből áll. Beletartozik a földkéreg és a legfelső köpeny (kb. mintegy 80-100 km vastag)

Lyuk-, karotázsszelvény

Egy fűrőlyukban a mélység függvényében rögzített kőzetfizikai paraméterek

Érés
Az időbeli változás geológiai folyamata. Pl. a tőzeg lignitté, majd barnaszénné, végül antracitá alakul.

Érett üledékes medence
Az olaj és gázképződés folyamata lejártszódott és kialakulóban vannak a szénhidrogén rezervárok

Membrán
Egy olyan anyagdarab, ami képes szelektíven szétválogatni egy fluidum komponenseit

Metamorf kőzet
Nyomás és hőmérséklet hatására átalakult kőzetek

Mikroszeizmicitás
Kis szeizmikus események

Migráció
Fluidumok felszín alatti mozgása horizontális és vertikális irányban

Mérséklés
Olyan folyamat, amely egy káresemény bekövetkezésének hatásait mérsékli

Monitorozás
Széndioxid-tárolás esetében a besajtoló széndioxid mennyiségének, helyben maradásának és viselkedésének folyamatos nyomon követése

Agyagkő
Nagyon finomszemcsés üledékes kőzet, amelynek agyag az alapanyaga

MWh
Megawatt óra (teljesítmény)

Nemzeti Üvegházgáz Leltár
Az UNFCCC tagállamai által kötelezően elvégzett leltára az emberi üvegházgáz kibocsátási források és nyelők figyelembe vételével

Természetes tároló
Olyan felszín alatti kőzettest, amely megfelelően nagy porozitással és permeabilitással rendelkezik ahhoz, hogy fluidumokat tároljon, vagy áramlásokat biztosítsa

Természetes csapda
Földtani szerkezet, amelyben a fluidumok természetes folyamat következtében kerülnek visszatartásra

NGCC
Kombinált ciklusú földgáz erőmű gáz- és gőzturbinákkal

Megfigyelő kút
Olyan fúrt kút, amellyel a felszín alatti körülményeket lehet vizsgálni

Feltárás-kibukkanás
Az a terület, ahol egy földtani objektum a felszín fölött kibukkan

Tülnyomás
Egy föld alatti tárolóban létrehozott nyomás, amely meghaladja a rezerváor saját (eredeti) nyomását

Oxidáció
Atom, molekula, vagy ion elektronvesztése

Égetés oxigén-légkörben
Valamely üzemanyag tiszta oxigénben, vagy oxigén, víz és szén-dioxid elegyében történő elégetése

Pakker
Fűrőlyukban egy adott szakasz elszigetelésére szolgáló készülék

Részleges oxidáció
CO₂ vonatkozásában szén-tartalmú tüzelőanyag oxidációja olyan körülmények között, hogy abból CO és H keletkezzen

Permeabilitás
Porózus szilárd anyag. pl. kőzet, olyan tulajdonsága, amely képessé teszi fluidumok mozgását, áramlását a rendszerben

Pontforrás
Egy ponthoz, vagy kis területhez köthető kibocsátási forrás

Pórusterfogot
Kőzetsemmcsék közti térfogat, amely tartalmazhat fluidumokat

Porozitás
Kőzetben lévő hézagterfogot mérőszáma

Égetés utáni leválasztás
Szén-dioxid leválasztása a füstgázból az elégetési folyamat után

Égetés előtti leválasztás

The capture of carbon dioxide following the processing of the fuel before combustion.

Producing oil/gas well

A well that produces oil/gas in a field. A producing well is in a contrast to an injection, service, or plugged and abandoned well.

Reduction commitment

A commitment by a Party to the Kyoto Protocol to meet its quantified emission limit.

Renewables

Energy sources that are inherently renewable such as solar energy, hydropower, wind, and biomass.

Reserves

Resource from which it is generally economic to produce valuable minerals or hydrocarbons.

Residual saturation

The fraction of the injected CO₂ that is trapped in pores by capillary forces.

Resource

Potentially valuable mineral or hydrocarbon quantities (volumes).

Risk assessment

Part of a risk-management system.

Saline formation

Sediment or rock body containing brackish water or brine.

Saline groundwater

Groundwater in which salts are dissolved.

Sandstone

Sand that has turned into a rock due to geological processes.

Scenario

A plausible description of the future based on an internally consistent set of assumptions about key relationships and driving forces. (Note that scenarios are neither predictions nor forecasts)

Seabed

Borderline between the sea free water and the sea bottom.

Seal

Impermeable rocks that form a barrier above and around a reservoir such that fluids are held in the reservoir.

Secondary recovery

Recovery of oil by artificial means, after natural production mechanisms like overpressure have ceased.

Sedimentary basin

A general term for any large area of thick sedimentary rocks. A sedimentary basin is a geological structure with a unique sequence of rocks that are dissimilar to those outside the basin.

Seismic profile

Two-dimensional seismic image of the subsurface geological structure.

Seismic technique

Measurement of the properties of rocks by the speed of sound waves generated artificially or naturally.

Seismicity

The episodic occurrence of natural earthquakes.

Selexol

A commercial physical absorption process to remove CO₂ using glycol dimethylethers.

Shale

Clay that has changed into a rock due to geological processes.

Shift converter

A reactor in which the water-gas shift reaction, CO + H₂O = CO₂ + H₂, takes place.

SMR

(Steam methane reforming) Catalytic process in which methane reacts with steam to produce a mixture of H₂, CO and CO₂.

SNG

(Synthetic natural gas) Fuel gas with a high concentration of methane produced from coal or heavy hydrocarbons.

Soil gas

Gas contained in the space between soil grains

Solubility trapping

Process in which fluids are retained by dissolution in liquids naturally present.

Sour gas

Natural gas containing significant quantities of acid gases like H₂S and CO₂.

Spill point

The structurally lowest point in a structural trap that can retain fluids lighter than background fluids.

SRES (Special Report on Emissions Scenarios) Used as a basis for the climate projections in the TAR.

(Special Report on Emissions Scenarios) Used as a basis for the climate projections in the TAR.

Stable geological formation

Formation that has not been disturbed recently by tectonic movement.

Storage

Process for retaining captured CO₂ so that it does not reach the atmosphere.

Stratigraphic column

Column showing the succession, lithology and age of different strata.

Stratigraphic trap

Sealed geological container capable of retaining fluids, formed by changes in rock type, structure or facies.

Structural trap

Sealed geological container capable of retaining fluids, formed by folding or/and faulting.

Structure contour map

A contoured, subsurface map showing the elevation of the top of a rock layer. A structure contour map shows folds, anticlines, domes, and dip-slip faults.

Sub-bituminous coal

Coal of a rank between lignite and bituminous coal.

Sustainable development

That is sustainable in ecological, social and economic areas.

Supercritical temperature and pressure

The critical point represents the highest temperature and pressure at which the substance can exist as a vapour and liquid in equilibrium

Synthesis gas (singas)

Gas mixture from a suitable proportion of CO and H₂ - for synthesis of organic compounds or combustion.

Synfuel

Usually liquid fuel, produced by processing of fossil fuel.

Tail gas

Effluent gas at the end of a process.

Tectonically active area

Area of the Earth where deformation is presently causing structural changes.

Tracer

A chemical compound or isotope added in small quantities to trace flow patterns.

Trap

A geological structure that physically retains fluids (Oil and Gas) that are lighter than the background fluids (water), e.g. an inverted cup.

Unconformity

A geological surface separating older from younger rocks and representing a stratigraphic gap in the geological record.

UNFCCC

United Nations Framework Convention on Climate Change, which was adopted at New York on 9 May 1992.

Uminable

Extremely unlikely to be mined under current or foreseeable economic conditions.

Szén-dioxid leválasztása a füstgázból az elégetési folyamat előtt

Termelő olaj-/gázkút

Olajat és/vagy gázt termelő kút egy szénhidrogén mezőben. A termelőkút ellentét a besajgoló kútaknak, és különbözik a szervíz-, ledagoltott, vagy felhagotti kútaktól is

Kibocsátás csökkentési kötelezettség

A Kyotói Jegyzőkönyvet aláírók kibocsátás-csökkentési elkötelezettsége a kibocsátási határcél elérése érdekében

Megújuló energia

Olyan energiaforrások, melyek természetüknél fogva "megújulnak": nap-, víz- és szélenergia és biomassa

Készlet

Olyan nyersanyag, illetve szénhidrogén források, amelyekből gazdaságos a kitermelés

Maradék telítettség

A besajgolt CO2 azon része amely a porusokban csapdázódik a kapilláriserők hatására

Nyersanyag/ energiaforrás

Potenciálisan értékes ásványi nyersanyag

Kockázatbecslés

A kockázat kezelési rendszer része

Sós vizes formáció

Üledék, vagy közettest, amely sós vizet tartalmaz

Sós talajvíz

Olyan talajvíz, amely oldott sókat tartalmaz

Homokkő

Homok, amely a geológiai folyamatok során közzetté alakult

Forgatókönyv

Létezőges jövőbeli történetek kidása olyan módon, hogy a benne megfogalmazott összefüggések és viszonyok egymással logikusan kapcsolódóknak össe (a forgatókönyvek nem tekinthetők előrejelések)

Tengerfenék

Határvonall a tengeri szabad víz és a tenger aljzata között

Záró réteg

Impermeabilis közetek amelyek egy gátat vonnak a rezervoár fölött és körül, amelynek köszönhetően a fluidumok a rezervoárban maradnak

Másodlagos kibozatal

Olaj kitermelése mestersége úton, akkor alkalmazzák, amikor a termelés természetes hajtóereje (pl. túlnyomás) megszűnik

Üledékes medence

Általános elnevezése egy olyan területnek, ahol nagy vastagságban jelennek meg üledékes közetek. Olyan egyedi közt szelvénya, amely nagyon különböző minden más, a medencét kívül eső rétegeknél.

Szeizmikus szelvény

Felszín alatti földtani szerkezetet bemutató kétdimenziós szeizmikus kép

Szeizmikus technika

Közetek tulajdonságainak mérése természetes, vagy mesterséges módon létrehozott hang-/nyomáshullámokkal

Szeizmicitás

Természetes földrengések epizód-szerű megjelenése

Selexol

Olyan kereskedelmi gyakorlatban lévő abszorpciósi eljárás, amely a CO2 eltávolítását glikol dimetiléteres vegyületekkel végzi

Pala

Agyag, amely a földtani folyamatok során közzetté alakult

Eltolási átalakító

Olyan reaktor, amelyben a víz-gáz eltolási reakció CO + H2O = CO2 + H2 zajlik

SMR

Gőz-metán átalakítás, amely egy olyan katalitikus folyamat, ahol a metán gőzzel reagálva H2-ből, CO-ból és CO2-ből álló elegyet hoz létre .

SNG

Szintetikus földgáz - Üzemanyag jelentős metán koncentrációval, amelyet szénből, vagy nehéz szénhidrogénekből állítanak elő

Talajgáz

Talajszemcsék közötti porüstérben tárolt gáz

Öldődási csapdázódás

A természetesen jelenlévő folyadékokba történő beoldódás következtében a kiszőkéstől visszatartott fluidumok

Savgáz

Olyan természetes gáz, amely nagy mennyiségben tartalmaz savképzőket, mint pl. H2S-t és CO2-t

Tűfolyási pont

Egy szerkezeti csapda alsó helyzetű pontja. A csapda eddig a mélységig tudja megtartani azokat a fluidumokat, amelyek "hátnér" fluidumoknál kisebb sűrűségűek

SRES

Különjelentés a Kibocsátási Forgatókönyvekről - A III. Értékelő Jelentésben (IPCC) a klíma-előrejelzés alapjaként szolgáló adatok

Stabil geológiai formáció

Olyan formáció, amelyet a közelmúltban (geológiai ért.) nem zavart meg tektonikai esemény

Tárolás

A leválasztott CO2 visszatartására alkalmas folyamat, annak érdekében, hogy a gáz ne jusson a légkörbe

Rétegoszlop

Olyan elvi oszlop, amely különböző rétegek lerakódását, közzetani sajátosságait és korát mutatja be

Rétegtani csapda

Zárt földtani tároló, amely a közzetani, szerkezeti, vagy fácies változás következtében képes fluidumokat visszatartani

Szerkezeti csapda

Zárt földtani tároló, amely gyűrődés és törés következtében kialakult szerkezet révén képes fluidumokat visszatartani

Szerkezeti körvonal-térkép

A felszínalatti közzetanyagok tetőjének körvonalait a mélység függvényében ábrázoló térkép. Az ilyen típusú térképeken fel vannak tüntetve a gyűrődések, antiklinálisok, dombok, és a törések

Barna lignit

Lignit és barnaszén közötti szénülnétségi fokú közzén

Fenntartható fejlődés

Fenntartható ökológiai, szociális és gazdasági területeken

Superkritikus hőmérséklet és nyomás

A kritikus pont azt a legmagasabb nyomás-hőmérsékleti pont ahol a gáz és likvid együtt fordulnak elő. E pont fölött ún. szuperkritikus fluidum van jelen

Szintézis-gáz

CO és H2 gáz megfelelő arányú keveréke szerves anyagok szintetizálására, vagy égetésre

Szintetikus üzemanyag

Általában folyékony üzemanyag, amit fosszilis tüzelőanyagból állítanak elő

Véggáz

Folyamat végén kiáramló gáz

Tektonikusan aktív terület

A deformáció hatására jelenleg is változó területek

Nyomjelző

Kémiai vegyület, vagy izotóp, amelyet kis részben adagolnak és folyási irányok-jellegek meghatározására használják

Csapda

Földtani szerkezetek, amelyek képesek a környezetüknél (víz) kisebb sűrűségű fluidumok (olaj-gáz) visszatartására

Unkonformitás

Földtani felület, amely fiatal és idős közzeteket választ el egymástól és egy rétegtani hiányt jelöl

UNFCCC

Egyesült Nemzetek Klímaváltozási Egyezménye, amelyet New Yorkban fogadtak el 1992 május 9-én

Bányászatra alkalmaztan

Nagy biztonsággal előre jelezhetően nem lesz gazdaságos valaminek a bányászata

Updip inclining

Inclining upwards following a structural contour of strata.

Well

Hole drilled into the earth to produce liquids or gases, or to allow the injection of fluids.

Well with multiple completions

Well drilled with multiple branching holes and more than one hole being made ready for use.

Well-bore annulus

The space between: a) the drillpipe and the wellbore, b) the tubing and casing, or c) the casing and the wellbore.

Wellhead pressure

Pressure on the fluid at the top of the well after the well has been shut in for a period of time, usually 24 hours.

Lejtés irányú inklináció

Inklináció, amely a réteg szerkezeti kontúrját követi

Kút

A földbe fúrt lyuk, amely lehetővé teszi folyadékok és gázok kitermelését illetve besajtolását.

Több elvégződésű kút

Olyan kút, amely több csatlakozó elágazással rendelkezik, amelyből akár több is használható egyszerre

Lyukhézag

A fúrócső és a kútfal, a beléscső és a lyukfal, illetve a beléscső és a kútfal közti hézag

Kútfőj nyomás

A kút tetején mért fluidum nyomás, általában a kút lezárása után 24 órával szokták megadni